مهندس بیات پاسخ منتقدان را در گفت و گوی اختصاصی با دانش نفت داد:

ظرفیت خالی ۳۰ درصدی پتروشیمی کذب محض است

در شرایطی که تمامی مدیران توانمند و پیشکسوت پتروشیمی در این حوزه حضور دارند؛ معنای ضعف مدیریت که برخی منتقدین بیان می کنند چیست؟

گفت و گو : احمد مددی - عکس ها:علیرضا عابدی

ششمین روز از دی ماه سال ۹۰. گفتمان ما با مرد اول صنعت پتروشیمی ایران به هفتمین روز کشیده شد!چه اینکه این مصاحبه طولانی که از ساعت ۲۱/۳۰ ششم دی ماه آغاز شده بود در ساعت۱ بامداد هفتم دی ماه به پایان رسید. مهندس عبدالحسین بیات که از یک جلسه کاری فشرده از نهاد ریاست جمهوری واقع در پاستور به ساختمان پتروشیمی در شیخ بهایی بازگشته بود. با رویی گشاده پذیرایمان شد. نکته جالب توجه درباره ایشان اینکه او در تمام طول سال های خدمت خویش حتی در زمان حضور در جبهه های حق علیه باطل و علیرغم مجروحیت جنگی که به جانبازی وی منجر شد و حتی هنگامی که تنها عمو، برادر و فرزند عزیز خردسال خود را از دست داد، پتروشیمی را ترک نگفته و تقریباً در همه حوزه های عملیاتی پتروشیمی صاحب تجربه و ایده است. مهندس بیات بیان انتقاد و اظهار نظر را حق صاحب نظران و منتقدین می داند اما در عین حال آنان را به واقع گویی و بیان نظرات سنجیده و درست دعوت می کند. او افق چشم انداز و دورنمای پتروشیمی را علیرغم مسائل و چالش های پیچیده اش، بسیار روشن و امید بخش ارزیابی می کند و بر این باور است که پتروشیمی ایران بدون هیچ تردیدی جایگاه اول خاورمیانه را در این افق به دست خواهد آورد. آنچه پیش روی شماست، گفت و گوی اختصاصی دانش نفت با مهندس عبدالحسین بیات است که خواندن این گفتمان را به خوانندگان عزیز و فهیم نشریه توصیه می کنیم. شایان ذکر است شمس ا... جشنی رئیس کل روابط عمومی شرکت ملی صنایع پتروشیمی نیز در این گفت و گو همراهمان بود.

هنگامی که سکان هدایت شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران را به دست گرفتید، این شرکت در حال گذر از یک بنگاه اقتصادی به یک شرکت توسعه ای، بستر ساز و به نوعی حاکمیتی بود. به عنوان نخستین پرسش بفرمایید اینک که بیش از دو سال از حضور شما به عنوان مقام عالی این شرکت می گذرد، آیا دغدغه ای که در خصوص معضلات جاری و امکان تحقق برنامه های آتی احساس می کردید برطرف شده است؟ چه میزان از اهدافی که دولت خدمتگزار بر عهده ی شما گذاشته است در این مدت محقق شده است؟

در خصوص پاسخ به این پرسش باید گفت که در شرایطی توفیق خدمتگزاری در این عرصه را به عنوان مدیر عامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران پیدا کردم که از یک سو سرمایه گذاری دولتی در هر کدام از پروژه ها و طرح های نیمه تمام و یا آغاز نشده و در دستور کار دچار معضل و ممنوع شده بود، چرا که دوران گذار دارای مختصات و مشخصات خاص خود است که باید طی شود. از سوی دیگر در برخی موارد برنامه های مورد نظردر زمان دکتر میرکاظمی؛وزیر وقت نفت از آن جایی که سیاست های جاری در حوزه پتروشیمی از نگاهی کلی و کلان نگر برخوردار بود، در برخی موارد، امکان انجام برنامه هایی را که با جزییات همراه بود را محقق نمی ساخت. نباید از نظر دور داشت که با وجود آن که شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران در حال گذار و انتقال به یک شرکت توسعه ای و حاکمیتی بود، با این همه باید ابزار تحقق برنامه های عملیاتی فراهم باشد تا این مهم اتفاق بیافتد که یکی از عوامل موثر بستر سازی برای حضور بخش خصوصی، بذل حمایت و تداوم تزریق منابع مالی است تا برنامه های نیمه تمام و پروژه‌های در دست انجام به اتمام می رسید که از این منظر نیاز به وجود و تدوین برنامه ای در این خصوص در اصل ۴۴ قانون اساسی در دوران انتقال نیز ضروری به نظر می رسد تا پروژه هایی که به پایان نرسیده اند به اتمام برسند و از این لحاظ معضلی بروز ننماید، چرا که در زمانی که تأمین منابع مالی از سوی این شرکت میسر نبود و اصل ۴۴ در ابتدای عملیاتی شدن خود در حوزه ی پتروشیمی بود، لذا عدم تأمین منابع مالی مذکور مشکلات عدیده ای را در راستای اتمام پروژه ها پدید می آورد. گفتنی است در راستای حل معضل مذکور پس از بررسی و پژوهش در خصوص مشکل فوق الذکر، مصوبه ای در مجلس به تصویب رسید که طی آن سازمان های توسعه ای مجاز شدند تا ۱۰۰ درصد نیز با رعایت برخی شرایط مبادرت به سرمایه گذاری ورزند. بر اساس مطالب فوق الذکر در آن شرایط خاص مسئولیت را بر عهده گرفتم، همچنین در آن زمان به تازگی رکود و افت شدید جهانی قیمت های محصولات پتروشیمی حادث شده بود و نیز بدهی های سنگین و مشکلات عدیده ای به برخی نهادها همچون شرکت ملی نفت ایران(بیش از هفت و نیم میلیارد دلار) وجود داشت که آنان خواستاربتدوین برنامه و رسیدگی به مطالبات خود بودند.

۷/۵ میلیارد دلار؟ این بدهی از چه بابتی بود؟

بله. در خصوص علت بدهی های معوقه ی شرکت پتروشیمی باید گفت: هزینه ی خوراک هایی که از شرکت ملی نفت ایران خریداری شده بود باید به صورت ماهانه و یا سالیانه پرداخت می شد که این امر تا آن زمان صورت نگرفته بود، اما از آن جایی که هزینه‌ی خوراک های مذکور به شرکت ملی نفت ایران بازنگشته بود و به این دلیل که مجتمع های پتروشیمی دولتی بودند و درآمد ها افت کرده بود، امکان بازپرداخت وجود نداشت. همچنین در آن زمان تهدید به بستن حساب ها از سوی دستگاه های مالیاتی کشور شدیم، چرا که به سازمان امور مالیاتی بالغ بر هشتصد میلیارد تومان بابت عملکرد سال هشتاد و پنج و مالیات‌های تکلیفی و مالیات های سود ابرازی چهل درصدی بدهکاری وجود داشت که امکان تأمین منابع نیز نبود. شایان ذکر است که مجموع بدهکاری های شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران در آن زمان بیش از چهارده هزار میلیارد تومان بود و نیم میلیارد دلار در صنایع بالادستی در فازهای پارس جنوبی سرمایه گذاری می شد، از آن جایی که امکان سرمایه گذاری و توسعه در بخش پایین دستی همواره میسر است، نتایج مطلوب تری حاصل می شد و پیشرفت مقبول تری همانند قطر در برداشت را شاهد بودیم و در بالادست دچار عقب ماندگی نمی شدیم. گفتنی است در آن زمان در فصل زمستان به این دلیل که تراز مصرف و تولید ما در گاز منفی بود، ناچار در برخی موارد خوراک پتروشیمی را که گاز طبیعی مصرف می کردند کاهش دادیم و یا بعضاً قطع کردیم. همچنین دکتر میر کاظمی در آن زمان طرحی را مطرح کرد که طی آن کوچک سازی بدنه دولت و به عبارتی بدنه شرکت ملی صنایع پتروشیمی محقق می شد، وی طرح تحول ساختاری را عنوان کرد که در گذشته هرگز مطرح نشده بود و در زمان مدیریت بنده طرح نوینی بود و این در حالی بود که طرح های پیش از آن همواره مبنی بر بزرگ سازی و فربه کردن شرکت بود. از لحاظ منطقی کوچک سازی و جدایی از بدنه ودر اختیار بخش خصوصی قرار گرفتن مورد تأیید بود، باید در نظر داشت که کوچک نساختن سازمان عدم رضایت شغلی همکاران و خلا جبهه کاری را در پی داشت و تغییرات جدید در شرایط حضور مدیر عامل جدید مقاومت هایی را در پی داشت و حل و فصل مشکلات مذکور امری آسان نبود. نکته دیگری که با آن مواجه شدیم این بود که بازنشستگی تعدادی از مدیران مجرب و زبده نزدیک شده بود که به نوعی نقش های کلیدی را در مجموعه پتروشیمی داشتند و از آن جایی که جانشین پروری نشده بود، مشکلاتی را سبب ساز شد. همچنین در نظر بگیرید سه روز پس از آغاز مسئولیت بنده، نامه ای از سوی سازمان خصوصی سازی دریافت شد که طی آن اعلام شده بود مزایده شرکت بازرگانی پتروشیمی انجام گرفته و برنده نیز مشخص شده است و از ما خواسته بودند هر چه سریعتر بستر سازی کنیم تا شرکت بازرگانی پتروشیمی را تحویل دهیم. این امر نیز به مدیریت ویژه‌ای نیاز داشت، زیرا هرچه محصول در حوزه صنعت پتروشیمی تولید می شد در شرکت بازرگانی از نظر فروش، بازاریابی و مالی مدیریت می شد و بخش قابل توجهی از مدیریت مالی پتروشیمی در این واحد صورت می‌گرفت، از آن جایی که برندگان مزایده اصرار به برگزاری مجمع داشتند و می خواستند هرچه سریعتر شرکت را تحویل بگیرند، لذا علیرغم روند طبیعی، ناچار به واگذاری سریع شدیم.

آیا نحوه واگذاری شرکت بازرگانی پتروشیمی مورد تایید شما بود؟

به عقیده بنده آخرین شرکتی که در سلسله ی واگذاری ها باید به خصوصی سازی آن مبادرت ورزیده می شد، شرکت بازرگانی پتروشیمی بود چرا که زمان مناسبی برای این امر به دلیل اقدام به امور کارشناسی، حقوقی، مالی و ... انتخاب نشد و این مساله چالش بزرگی را برای مدیریت در پتروشیمی به وجود آورد زیرا مدیریت اصول و تدوین برنامه برای تحقق این مهم امری سهل نبود. پس از این اقدام،چالشی دیگر برای پتروشیمی آغاز شد. وزیر وقت نفت به دلیل تشدید تحریم ها دستور انجام مرحله آزمایشی تولید بنزین در پتروشیمی ها را صادر کرد تا این موضوع بررسی شود و به ایشان جواب داده شود. جلسات فشرده ای را صورت دادیم. مدیران را گرد هم آوردیم. پتروشیمی هایی که می‌توانستند کمک کنند را دعوت کردیم. طرحی به نام «تولید ضربتی بنزین» تدوین شد تا امکان بالفعل سازی پتانسیل های بنزین سازی در پتروشیمی ها مورد بررسی قرار گیرد. باید از مراحل میانی تا نهایی طرح بنزین سازی را مدیریت می کردیم. همچنین واحدهای پایین دستی و میانی خود را نیز مدیریت می کردیم. نامه هایی به سازمان حمایت از مصرف کننده و تولید کننده، وزارت بازرگانی و وزارت صنایع گسیل داشتیم تا در صورت کم آوردن احتمالی مواد اولیه در این خصوص به آن ها هشدار داده باشیم، مقاومت هایی را نیز شاهد بودیم. گزارشی از سوی وزارت صنایع پس از ارسال نامه ی خود دریافت کردیم که ناچار به برنامه‌ریزی دوباره و بازنگری در طرح شدیم تا طرح به مرحله ی آزمایش برسد. منت و لطف الهی بود که بنده، شرکت و کشور را حمایت کرد و نیز تلاش بدون چشم داشت و بدون اعتراض مدیران و حضور در جلسات طولانی و فرسایشی باعث شد تا عملیاتی شدن طرح را نظاره گر باشیم. شرکت در این خصوص با دیگر مجموعه‌ها همچون پالایش و پخش در اموری مانند اجرای عملیات احداث خطوط لوله در مدت زمان بسیار کوتاه فعالیت های مشارکتی موفقی داشت تا در نهایت گزارش نهایی به وزیر ارائه شد.

ماکزیمم تولید روزانه بنزین در پتروشیمی ها چقدر بود؟

بین ۱۷ تا ۲۰ میلیون لیتر روزانه بنزین تولید کردیم که نیاز کشور نیز بیش از این نبود و بر اساس آمارها نیاز ۲۳ میلیون لیتر برآورد شده بود.

از نظر زیست محیطی بنزین تولیدی مورد تأیید استانداردهای رایج بود؟

در این خصوص گفتنی است در تولید بنزین دو گروه از مجتمع ها را در اختیار گرفتیم، یکی از این دو گروه مجتمع های آروماتیکی بودند که لیسانس فرآیند تولید بنزین آن ها همانند فرآیند پالایشگاه ها بود. بنزین تولیدی سوپر یا اکتان افزا بود که به پالایش و پخش تحویل می شد و ویژگی های فیزیکی و شیمیایی آن تنظیم استاندارد می شد و به بازار عرضه می گشت. همچنین فرآیندی را تعریف کردیم به عنوان «بنزن فری» که عاری از بنزن بود، به این دلیل که خوراک برخی واحدها بنزن بود و به قصد تأمین نیاز این کار را کردیم که این طرح نیز به سرانجامی موفقیت آمیز رسید. گروه دیگر، پتروشیمی هایی بودند که بنزین پیرولیز تولید می‌کردند که فرآیند آن در گذشته نیز وجود داشت و خارجی ها عمل اختلاط را بر روی آن انجام می دادند و بار دیگر به ایران و دیگر کشورهای منطقه می‌فروختند که آن ها را از دور خارج کردیم. نگرانی هایی در خصوص این بنزین ها وجود داشت که به طور کل آن ها را وارد مدار تولید نکردیم. صراحتا عرض می کنم شایعاتی که به گوش می رسید، اغلب از خارج از ایران دامن زده می شد و خصم و بدخواهان نظام قصد داشتند با تشدید تحریم ها و شدت بخشیدن به این سخنان، تلاش های ایران را بی اثر سازند که این امر را هوشمندانه و محاسبه شده صورت دادند تا با توجه به پایان فصل تابستان و آغاز مدارس و نیز سفرهای پس از اتمام ماه مبارک رمضان، ایران را دچار بحران در مورد کمبود بنزین نشان دهند که خداوند سبحان مصداق تفسیر «انا نحن لحافظون» را در کشور اجرا کرد که از این بابت سر سجده به آستان وی ساییدیم.

بالاخره طرح تحول ساختاری را آماده کردید؟

بله، طرح تحول ساختاری نیز امری بود که باید با مدیریت صحیح صورت می گرفت تا چالش هایی را در این خصوص پدید نیاورد. جلسات متعددی در این راستا برگزار شد، زیرساخت هایی تعریف شد و طی آن کارگروهی تشکیل شد و چارچوب اصلی آن در هیأت مدیره تعریف شد و مشاوران قوی و قدرتمندی انتخاب شدند و طرح تحول سازمانی نیز آماده شد تا به وزارت نفت ارسال شود. گفتنی است شرکت ملی صنایع پتروشیمی در طرح تحول ساختاری و کوچک سازی در وزارت خانه شاگرد اول است که این مهم با مدد وعنایت خداوند سبحان محقق گشته است. همچنین طرح هلدینگ نیز با عنایت اعضای محترم هیأت عالی واگذاری به صورت موفقیت آمیزی اجرایی شد. طرح اولیه هلدینگ عملیوه و خوزستان بودند که متاسفانه مورد تأیید قرار نگرفت. چنانچه این طرح مورد موافقت قرار می گرفت، بسیار مطلوب تر عمل می کرد و فضایی رقابتی در ایران و فضایی رفاقتی در بازارهای جهانی را به وجود می آورد. هلدینگ دنا، پتروشیمی گچساران را سپس تعریف کردیم که در آن ۲۰ درصد ما سهم داریم و باقی مربوط به پتروشیمی دهدشت، کازرون، ممسنی و بروجن است. هلدینگ دیگری در شیراز تعریف کردیم، خوشبختانه به فساد، داراب و جهرم سهم داده شده بود و ما به استهبان نیز سهم دادیم و سهم خود را به این دلیل که بر اساس مصوبه ی دولت باید سهم می داشتیم، یک درصد تعریف کردیم و باقی را واگذار کردیم. سازمان هایی را نیز تعریف کردیم تا واگذاری ها تسهیل شود. مدیران برخی به خواست خود به هلدینگ خلیج فارس منتقل شدند تا در این خصوص مشکلی برای کسی پیش نیاید و آسیب نبیند و بدنه نیز کوچک شود.

حوادث پتروشیمی بعد از واگذاری ها افزایش یافته است، برای کمک به شرکت های خصوصی پتروشیمی در مواجه با چنین رویدادهایی به منظور پیشگیری چه برنامه هایی را پیش بینی کرده اید؟

در این خصوص یک سری اقدامات آنی صورت دادیم. مدیریت اچ اس ای، مدیریت بحران و کارگروهی در این راستا تعریف شدند. حکم رسمی صادر کردیم. فشار آوردیم تا شرکت ها به صورت جدی پیگیری کنند تا از بروز مشکلاتی از این دست جلوگیری به عمل آید. حراست را فعال تر ساختیم. مدیران سطوح بالا را در گیر این موضوع کردیم و اجلاسی تشکیل دادیم چرا که به ظن ما بحث اچ اس ای مالکیت و بخش خصوصی و دولتی نمی شناسد. همچنین اقدامات زیرساختی صورت دادیم تا اصلاحاتی را شاهد باشیم. با سازمان خصوصی سازی مکاتباتی صورت گرفت تا از نظر حقوقی اقدامات لازم را انجام دهند و الزامات اچ اس ای را در قراردادهای خود لحاظ کنند. ساختار اچ اس ای در شرکت های خصوصی اصلاح و فعال شد. هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات اچ اس ای تشکیل شد و کارگروهی مامور رسیدگی به تخلفات سهوی و عمدی در این مورد شدند. گفتنی است اصلاح تجهیزات نیز محقق شد.

علل حوادث پتروشیمی و از عوامل انسانی می‌دانید و یا کالا و تجهیزاتی که در بهسازی به کار برده شده است را دخیل می دانید؟

با توجه به حضور و نظارت خود در این مقوله در برخی موارد عوامل انسانی باعث بروز حوادث شده‌اند و در برخی موارد ضعف طراحی علل بروز حوادث بوده است. به طور مثال در حادثه پتروشیمی پردیس ۲ این امر به بروز حادثه منجر شده بود چرا که طراح و مجری با طراحی و استفاده از یک شیر می توانستند از رخداد حادثه پیشگیری به عمل آورند و به این دلیل که این پیش بینی صورت نگرفته بود، حادثه به وقوع پیوست. ضعف تجهیزات عامل سوم است که حادثه زا شده است. بررسی ها ادامه دارد و در راستای اصلاح معضلات جاری در این خصوص حرکت می کنیم.

درسال نود، شرکت ملی صنایع پتروشیمی با دوچالش بیرونی طرح تحقیق و تفحص و گزارش اخیر مرکز پژوهش ها مواجه شده است، آیا میان این دو ارتباطی با هدف مجمه به پتروشیمی می بیند؟

تحقیق و تفحص و سوال از سوی مجلس محترم به عنوان یک دستگاه نظارتی حق این ارگان است اما آن چه اهمیت دارد توجه به موقعیت و زمان پرداختن به این امور است و باید هدف گذاری هایی در این حوزه صورت گیرد. نباید از نظر دور داشت که **ما همیشه آماده گی ارائه آمار و اطلاعات به مجلس محترم را داشته و داریم اما انتخاب زمان مناسب برای مبادرت به امری همچون تحقیق و تفحص از شرکت و سازمان بسیار مهم است. رسیدگی به طرح تحقیق و تفحص نیازمند صرف زمان فراوانی است که در شرایط جاری به صلاح منافع ملی نبود. در حالی که ما همواره سعی بر بستر سازی جهت جذب سرمایه ها را داریم، با مشاهده ی وضعیت کنونی طبیعی است که برخی از سرمایه گذاران حاضر به حضور نشوند.** لذا توجه به فضا و شرایط بسیار مهم بود. نباید از نظر دور داشت که در دوره ی کوتاه مدت وزارت دکتر میر کاظمی تفحص صورت نگرفته بود و اگر این تحقیق به این معنی است که پیش از آن تخلفی صورت گرفته است به این دلیل که مدیران قبلی هم که در تلاش برای توسعه این صنعت بودند در حال حاضر امکان پاسخگویی ندارند مجدد مبادرت به این امر نتیجه ی مطلوب را حاصل نمی کند با این همه به نظر مجلس احترام گذاشتیم و آماده ی انجام اقدامات لازم بوده و هستیم.

شرکت ملی صنایع پتروشیمی در طرح تحول ساختاری و کوچک سازی در وزارت خانه شاگرد اول است که این مهم با مدد وعنایت خداوند سبحان محقق گشته است

همچنین در خصوص گزارشی مبنی بر ظرفیت خالی پتروشیمی نیز باید گفت که تا این لحظه گزارش موثقی ارائه نشده است و این موضوع کذب محض است. این آمار باید از سوی یک دستگاه نظارتی اعلام شود که این اتفاق نیفتاده است. بر اساس بررسی ها میزان تولید همیشه در این خصوص از رشد برخوردار بوده است. ۲۰ میلیارد دلار ظرفیت خالی پتروشیمی به هیچ وجه صحت ندارد. در کل حوزه کشور، صنعت پتروشیمی از نظر فاصله تولید با ظرفیت نصب شده همیشه از دیگر صنایع جلوتر بوده است و این شایعات از مبنا و اساس درست و منطقی برخوردار نیستند و وجود ظرفیت خالی ۳۰درصدی پتروشیمی هم کذب محض است.

نسبت ظرفیت تولید به ظرفیت نصب شده در سال نود چند درصد است؟

تا انتهای آبان ماه سال جاری تولید از نظر وزنی ۲۸ و چهارصدم میلیون تن بوده است که در سال ۸۹ در مدت زمان مشابه این میزان ۲۷ و ۱۸ صدم میلیون تن بوده